

PM

Kompletterande inventering av naturvärden vid bro över Grundträskån

-Naturvärdesinventering och inventering av flodpärlmussla

Kalix kommun, Norrbottens län

2019-08-19

Termer och definitioner:

Naturvårdsart: Art som indikerar att ett område har naturvärde eller i sig själv är av särskild betydelse för biologisk mångfald. I den här rapporten används begreppet som ett samlingsnamn omfattande rödlistade arter, skyddade arter och signalarter.

Rödlistad art: En art som i Sverige inte bedöms ha en långsiktigt livskraftig population och är listad i den s.k. röda listan i någon av kategorierna:
RE –utrotad, CR- Akut hotad, EN- Starkt hotad, VU- Sårbar och, NT- Missgynnad.

Skyddad art: Fridlyst art. Art som omfattas av förbud enligt 4-9 § Artskyddsförordningen. Förkortas i "ART" i rapporten.

Signalart: Art som indikerar naturvärde. Förkortas "S" i rapporten.

Trafikverket

Postadress: Box 809, 971 25 Luleå

E-post: trafikverket@trafikverket.se

Telefon: 0771-921 921

Texttelefon 010-123 50 00

Dokumenttitel: PM

Kompletterande inventering av naturvärden vid bro över Grundträskån
-Naturvärdesinventering och inventering av flodpärlmussla
Kalix kommun, Norrbottens län.

Dokumentdatum: 2019-08-19

Utförare: Licab AB

Inventering, rapport: Jan Apelqvist, Håkan Tyren

Innehåll

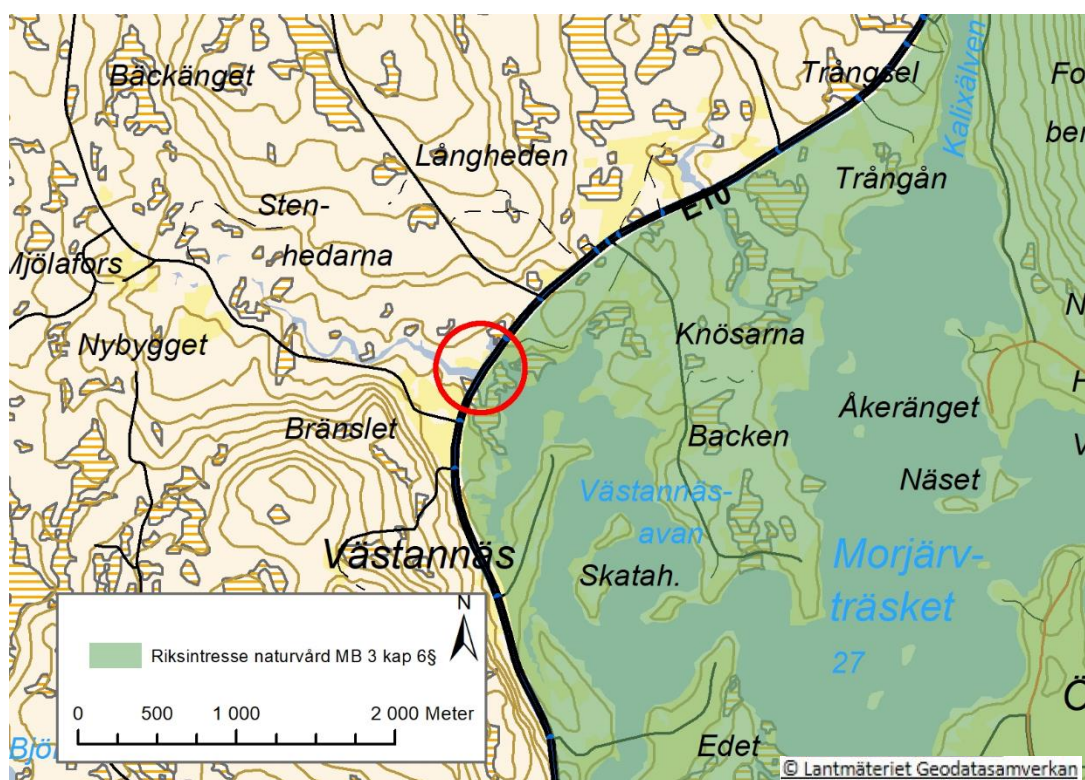
1. BAKGRUND	4
2. INVENTERINGSOMRÅDET	4
3. METODIK.....	5
3.1. Naturvärdesinventering	5
3.2. Inventering av flodpärlmussla	6
4. RESULTAT	6
4.1. Kända naturvärden, riksintressen och skydd	6
4.2. Allmän beskrivning av ingående biotoptyper i inventeringsområdet	6
4.3. Avgränsade naturvärdesobjekt	8
4.4. Fridlysta och rödlistade arter	11
4.5. Inventering flodpärlmussla	11
5. SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER.....	11
6. KÄLLOR OCH REFERENSER	12
BILAGA 1: FYND AV NATURVÅRDSARTER OCH VÄRDEELEMENT	14

1. Bakgrund

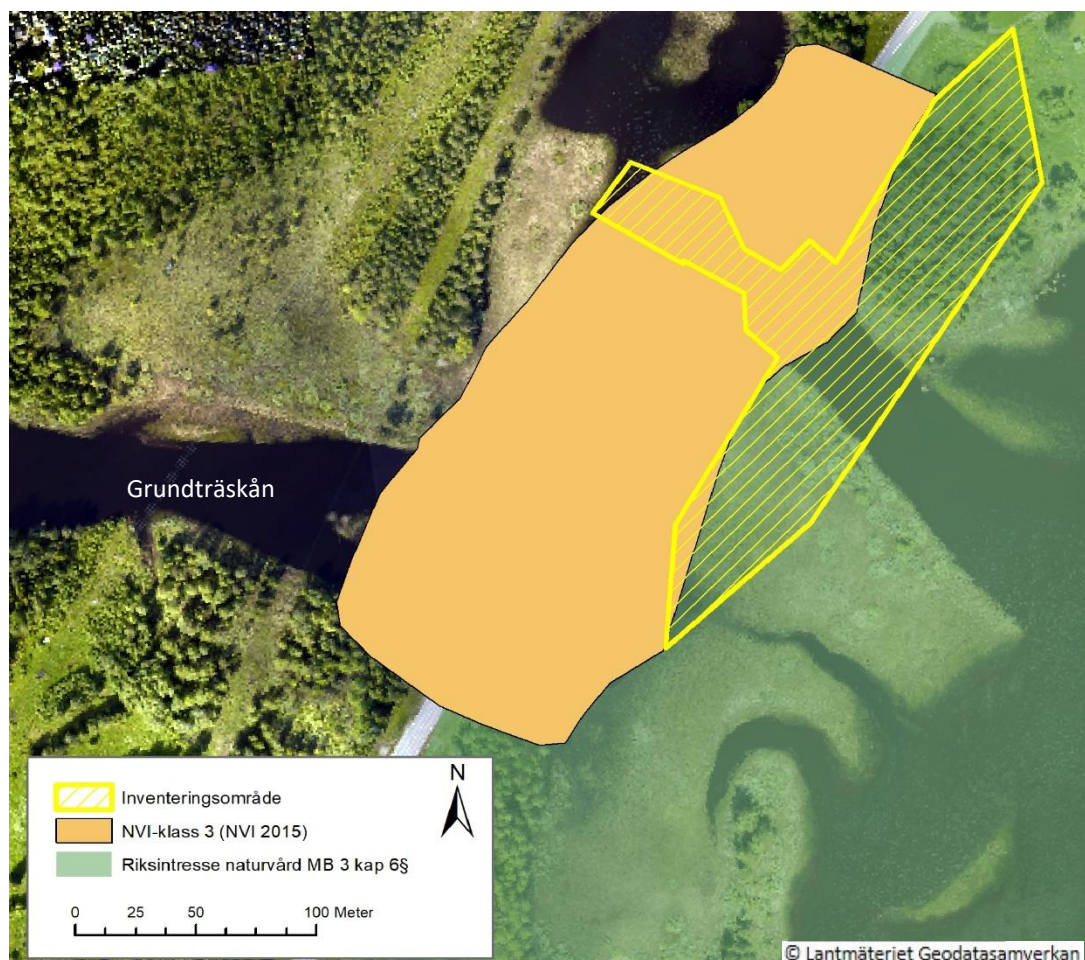
På uppdrag av Trafikverket har Licab AB utfört en kompletterande naturvärdesinventering vid bron över Grundträskån där en ny bro är planerad att anläggas. Eftersom den tidigare utförda NVI:n inte omfattade området vid sidan av bron, där en temporär bro behöver anläggas under byggtiden, har inventeringen kompletterats med ett utökat område som även innefattar den tillfälliga bron. I samband med inventeringen genomfördes även ett eftersök av flodpärlmussla.

2. Inventeringsområdet

Den utökade inventeringen omfattar en yta av cirka 1,5 hektar och inkluderar då också en del av Grundträskån, figur 1 och 2. I figur 2 illustreras också ett område som inventerats tidigare (2015) med en bedömning och klassificering av naturvärden.

Figur 1. Översiktskarta över inventeringsområdets lokalisering (röd ring).

Figur 2. Detaljkarta över inventeringsområdet, NVI-klass 2015 och område riksidntresse för naturvård.

3. Metodik

3.1. Naturvärdesinventering

Den kompletterande naturvärdesinventeringen har liksom tidigare NVI:n genomförts utifrån de standardiserade riktlinjer som är framtagna för naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (SS 19900:2014). Naturvärdesinventering är genomförd med samma detaljeringsgrad som den grundläggande NVI:n, d.v.s. på fältnivå motsvarande ”medel”.

Naturvärdet bedöms i tre eller fyra klasser där klass 4 är ett tillägg:

- Naturvärdesklass 1-** ■ Högsta naturvärde
- Naturvärdesklass 2 -** ■ Högt naturvärde
- Naturvärdesklass 3-** ■ Påtagligt naturvärde
- Naturvärdesklass 4-** ■ Visst naturvärde

Bedömningsgrunden utgår från objektets *biotopvärde* (utifrån naturtypens stuktur och förutsättningar) och *artvärde* (observerade eller inrapporterade naturvårdsarter). Resultatet ligger tillgrund för en samlad bedömning. I samband med inventeringen sker därför ett eftersök av naturvårdsarter genomförts för att styrka naturvärdet.

3.2. Inventering av flodpärlmussla

Eftersök av flodpärlmussla genomfördes med hjälp av båt, lutherräfsa och vattenkikare. Vadning gick inte att genomföra p.g.a. av för stort vattendjup. Delar av bottenytan genomsöktes utifrån ett systematiskt mönster.

4. Resultat

4.1. Kända naturvärden, riksintressen och skydd

Östra sidan om väg E 10 är lokaliserad inom ett område som omfattas av ett riksintresse för naturvård enligt 3 kap 6 § miljöbalken, se figur 2.

Grundträskån utgör ett biflöde till Kalixälven och omfattas av skydd enligt vattenförvaltningsförordningen, vattenrelaterade Natura 2000-området (art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet). Ån betecknas även som en vattenförekomst och omfattas av miljökvalitetsnormer (VISS). Vattendraget bedöms idag ha måttlig ekologisk status och målsättningen är att den ska uppnå god ekologisk status 2021. Den kemiska ytvattenstatusen uppnår ej god.

4.2. Allmän beskrivning av ingående biotoptyper i inventeringsområdet

Inventeringsområdets nordvästra del består av ett aspbestånd på fuktig örtrik mark. Bottenskiktet består av palmmossa och björnmossa. I fältskiktet förekommer strandveronika, älgört, åkerbär, ekorrbar, skogsnäva och grå starr. Enstaka sälgar förekommer och grönvide, området markerat med **A** i figur 3.

Område **B** är en igenväxningsmark som domineras av högrörtsarter och här förekommer älgört, strandveronika, hundkäx, skogsnäva, renfana, brännässla, rödblåra, smörblomma, kråkvicker, mjölkört, hallon och hägg.

Område **C** består av ett planterat, enskiktat tallbestånd på gammal åkermark med inslag av enstaka gran, björk och rönn. Skogen är tät och sluten med litet ljusinsläpp. Bottenskiktet domineras av en barmatta med inslag av väggmossa, palmmossa och björnmossa. Fältskiktet är glest med inslag av gullris, ekorrbar, kanelros, smörblomma och skogsfräken. Ett gammalt grävt dike är anlagt i tallbeståndet.

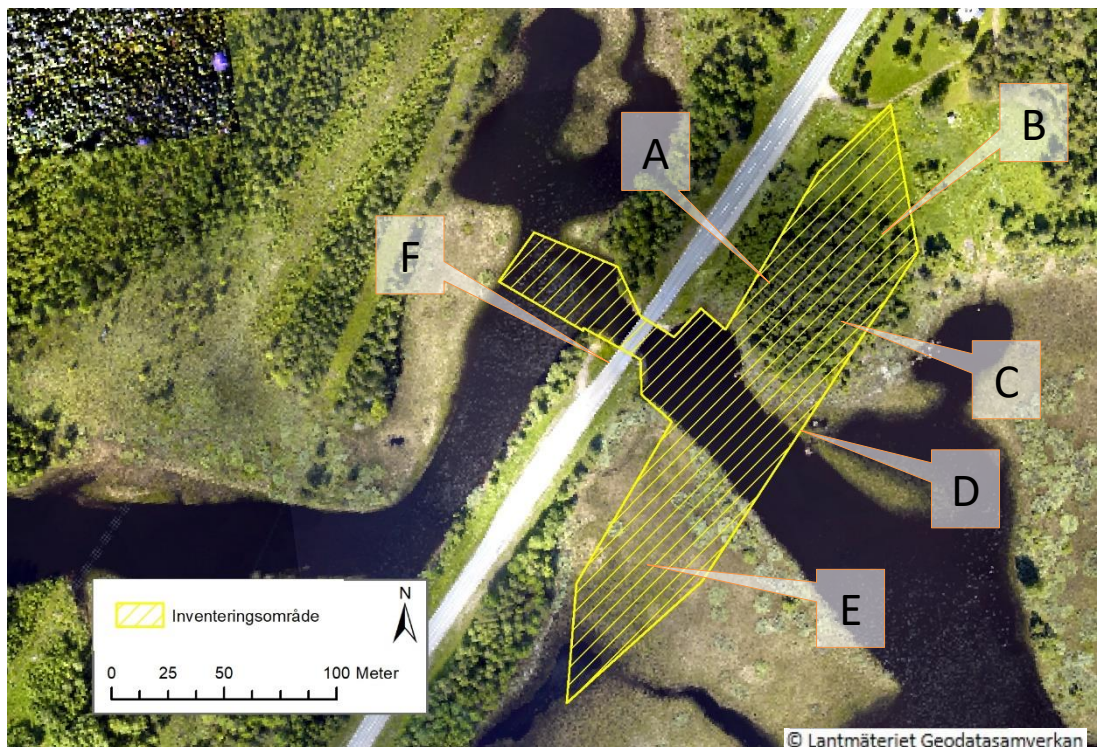
Område **D** är en svämpåverkad strandzon med en utvecklad videbård bestående av lappvide och enstaka grön- samt svartvide. Kråklöver, åkerbär, strandveronika, brunrör, norrlandsstarr och flaskstarr förekommer i strandzonen. Enstaka alar och hönsbär förekommer också. Sjungande sävsparv^(NT) noterades och biotopen är en typisk miljö för sparven. Backsvala^(NT) och ladusvala födosöker över området. Gamla bävergnag förekommer inom området.

En svämpåverkad strandzon finns även i den södra delen av inventeringsområdet, område **E**. Området är artfattigt med en dominans av starrarter som norrlands-, flask- och styltstarr. I buskskiktet förekommer lappvide. Samma fågelarter förekom som vid område D.

Område F utgörs av själva Grundträskån som i inventeringsområdet är lugnt flytande och med ett bottenstrukt som består av finkornig lera-silt (SGU). Vattendraget var cirka 3,5-4 meter djupt vid bron. Bredden nedströms bron var cirka 20 meter. Dominerande bottenstrukt är finkornigt lera-silt. Vattenfärgen var svagt humusfärgat vid fältbesöket. Vattenvegetationen är artfattigt och dominans av olika starrarter, norrlandsstarr, flaskstarr, styltstarr och kråklöver.

Strandzonen utgörs i huvudsak av videsnår, enstaka sälg och björk i busk / trädskiktet. Övriga noterade växtarter i strandzonen, brunrör, strandveronika, flaskstarr, norrlandsstarr, kråklöver, älgört. Död ved finns dock i begränsad omfattning både på land och i vattendraget.

Inga flodpärlmusslor noterades och bottenstruktet bedömdes inte som optimalt för flodpärlmussla.

Figur 3. Kartan visar inventeringsområdet och delområden som är kopplade till beskrivningen i texten ovan.

4.3. Förutsättningar för strömlekande fisk

Laxfiskars lekbäddar, dvs. botten där rommen deponeras, ska skydda rommen under vintern, dels från att spolats bort, dels för infrysning och predatorer. Samtidigt ska lekbottenarna vara så stabila att de stannar på plats och rommen inte krossas. Dessutom ska de vara så genomsläppliga att friskt vatten förs in och partiklar samt avfallsprodukter förs ut. Slutligen ska även ynglen kunna finna en väg upp ur bottenarna (Degerman 2008). Alla dessa krav gör att mängden bra lekbottenar för de krävande laxfiskarna är naturligt begränsade. Det går heller inte att anlägga funktionella lekbottenar där naturliga förutsättningar saknas, såsom lämplig strömhastighet, substrat och vattendjup. Vid det inventerade området vid Grundträskån är substratet alldeles för finkornigt och strömhastigheter för låga. Det finns inga förutsättningar för lekplatser för laxartad fisk i det aktuella området.

4.4. Avgränsade naturvärdesobjekt

Två naturvärdesobjekt avgränsades under inventeringen. Beskrivning och motivering redovisas medan. Objektens avgränsning redovisas i figur 8.

1 (a+b). Öppen våtmark-översvämningssmark

Naturvärdesklass: 3

Naturtyp: Limnisk strand.

Naturvårdsarter: Sävsparv^(NT), backsvala^(NT). Övriga noterade arter, spår av bäver (äldre gnag), ladusvala,

Naturvärde och skydd: Öppen våtmark som översvämmas regelbundet vid naturliga vattenståndsfuktationer. Natura-2000-vattendrag, mindre biflöde till Kalixälvens vattensystem och omfattas av miljö kvalitetsnormer. Livs- och födosöksmiljö för bl.a. sävsparv och andra olika fågelarter såsom exempelvis svalor.

Beskrivning och bedömning: Det påtagliga naturvärdet utgörs av en svämpåverkad strandzon med ett relativt opåverkat svämplan som utsätts för naturliga översvämningssintervaller vilket har skapat en speciell våtmarksmiljö med en videbård av lappvide, enstaka grönvide och svartvide.

I fältskiktet förekommer norrlandsstarr, flaskstarr, styltstarr, kråklöver, figur 4, 5 och 8.

Figur 4. Naturvärdesobjekt 1 öppen våtmark-översvämningssmark, vy mot söder, E 10 till höger i bild omedelbart bakom träddridån.

Figur 5. Vy mot norr, översvämmad yta med olika starrarter. Vägbron över E 10 i bakgrunden.

2. Grundträskån

Naturvärdesklass: 3

Naturtyp: Vattendrag, limnisk strand och skog och träd, figur 6, 7 och 8.

Naturvårdsart: Sävsparv^(NT), backsvala^(NT). Övriga noterade arter, spår av bäver (äldre gnag), ladusvala, gädda noterades i vattendraget.

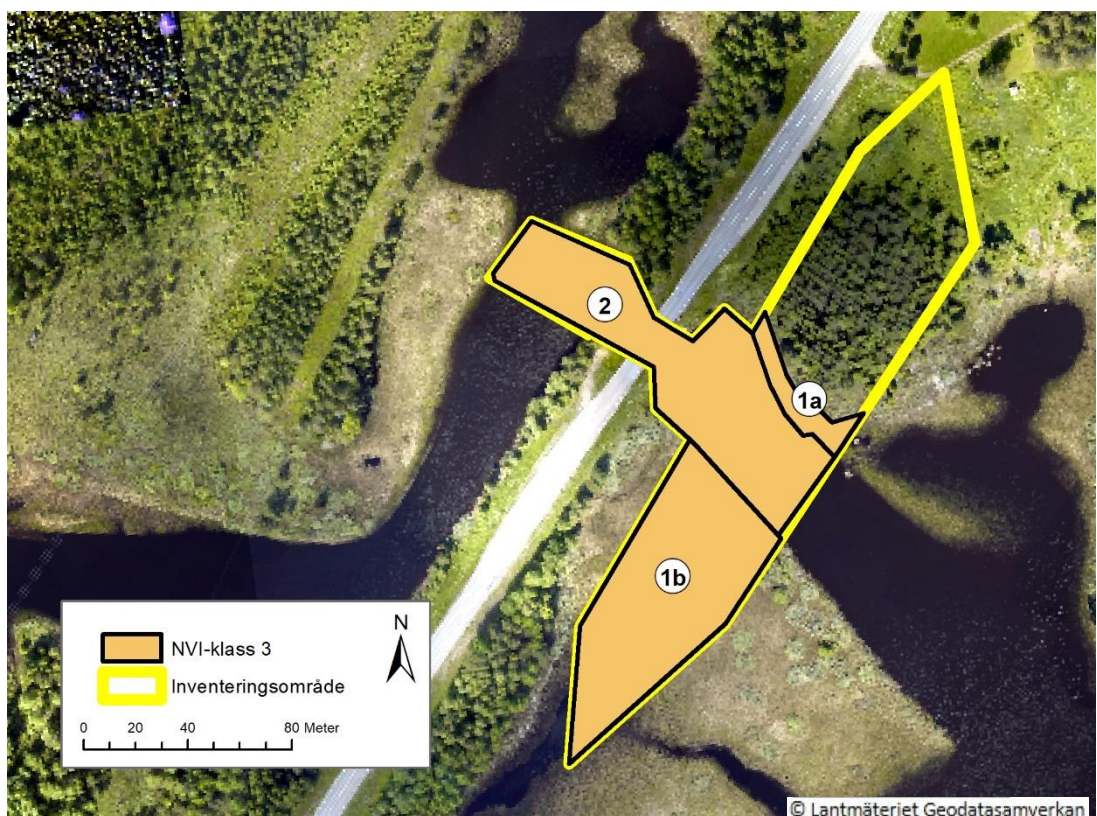
Naturvärde och skydd: Natur- och kulturvatten med flytbladsvegetation eller akvatiska mossor (3260). Natura-2000-vattendrag, mindre biflöde till Kalixälvens vattensystem och omfattas av miljö kvalitetsnormer.

Beskrivning och bedömning: Ett naturligt vattendrag med måttlig påverkan av mänsklig aktivitet. Den inventerade sträckan är påverkad av vägövergången. I övrigt är vattendraget flottledrensat (VISS), en del bebyggelse finns också uppströms i anslutning till vattendraget.

Det påtagliga naturvärdet kopplas till att naturliga vattenståndsfluktuationer förekommer som har utvecklat ett svämplan som sammankopplar och interagerar vattendraget med den omgivande landmiljön. Naturliga vattenståndsfluktuationer skapar också rika födosöksområden för olika fågelarter samt lekområden för fiskarter som exempelvis gädda. Bäver är en art som finns i vattendraget och höjer naturvärdet. Dess aktivitet påverkar vattendrags hydromorfologi på ett naturligt och ursprungligt sätt.

Figur 6 och 7. Vy mot väster, vägbron över E 10 i bakgrunden respektive uppströms vägbron.

Figur 8. Avgränsning för utpekade naturvärdesobjekt inom inventeringsområdet. Naturvärdesobjekt 1 (a+b) och 2 med bedömda klassificeringar.

4.5. Fridlysta och rödlistade arter

Uttaget från artportalen under perioden 1999 – 2019 visar inga inrapporterade observationer av några arter inom 100 meter från inventeringsområdet och därmed heller inga rödlistade eller fridlysta arter från det aktuella undersökningsområdet.

4.6. Inventering flodpärlmussla

Inventeringen av Grundträskån uppströms och nedströms vägbron som korsar E 10 resulterade inte i något fynd av flodpärlmussla. Inga fynd av musslor finns heller inrapporterade i Musselportalen.

5. Sammanfattning och slutsatser

Klassificeringarna och bedömningarna av naturvärdena i denna, kompletterande inventering stämmer väl med den bedömning som är gjord i den tidigare utförda naturvärdesinventeringen (Licab 2015). Motiveringen till bedömningen av NVI-objekt nr 3 Morjärv (2015) som innefattas och även sammanfaller med föreliggande inventeringsområde är i stort sett likartad som bedömningen av objekten 1a, 1b och objekt 2. Naturvärden för de objekten har klassificerats och bedömts som klass 3, påtagliga naturvärden.

Inventeringen av flodpärlmussla visade att förutsättningarna för att inventeringsområdet ska hysa flodpärlmussla bedöms som små, på grund av olämpligt bottenstrukt och låg strömhastighet. Detta gäller även förutsättningarna för lekbottnar för strömlekande fisk.

6. Källor och referenser

Artdatabanken, SLU Uppsala 2013. *Naturvårdsarter*. ISBN 978-91-88506-93-1.

Artdatabanken (2015). *Rödlistade arter i Sverige 2015*. Artdatabanken SLU, Uppsala.

Degerman, E. 2008. *Ekologisk restaurering av vattendrag*. Naturvårdsverket och Fiskeriverket.

Licab 2015. Naturvärdesinventering-Väg E 10: Morjärv-V Svartbyn.
- Inventering och bedömning av naturvärden på sträckan Morjärv- V Svartbyn, väg E 10.
Kalix kommun, Norrbottens län.

Naturvårdsverket 2011. Mindre vattendrag. EU-kod 3260. NV-04493-11.

Naturvårdsverket 2003. Bevarande av värdefulla naturmiljöer i och i anslutning till sjöar och vattendrag. Vägledning. Rapport 5330.

Naturvårdsverket. 2003. Handledning för miljöövervakning: *Biotopkartering –Vattendrag*, programområde sötvatten, version 1:2003-06-17.

Naturvårdsverket. 2010. Handledning för miljöövervakning: *Stormusslor*, programområde sötvatten, version 1:2 2010-03-30.

Naturvårdsverket. 2005. Åtgärdsprogram för bevarande av flodpärlmussla. Rapport 5429.

SIS, 2014: Naturvärdesbedömning avseende biologisk mångfald (NVI)-Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.

SIS, 2014: Naturvärdesbedömning avseende biologisk mångfald (NVI)-Komplement till SS 199000. Teknisk rapport. SIS-TR 199001:2014.

Nitare,J. 2000. *Signalarter- Indikatorer på skyddsvärd skog, flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsen.

SIS, 2014: Naturvärdesbedömning avseende biologisk mångfald (NVI)-Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.

SIS, 2014: Naturvärdesbedömning avseende biologisk mångfald (NVI)-Komplement till SS 199000. Teknisk rapport. SIS-TR 199001:2014.

Skogens vatten 2010. Om vattenhänsyn i skogsbruket. Stefan Bleckert, Erik Degerman, Lennart Henriksson.

Artdatabanken, <https://artfakta.artdatabanken.se/>

Artportalen, www.artportalen.se

Havs och vattenmyndigheten <https://www.havochvatten.se/hav/vagledning--lagar/vagledningar/vattenforvaltning/om-vattenforvaltning/miljokvalitetsnormer-for-ytvatten.html>

Havs och vattenmyndigheten.

<https://www.havochvatten.se/download/18.5fbc46f615b382fe385d2d7/1491316885906/biotopkartering-vattendrag-170404.pdf>

Havs och vattenmyndigheten.

<https://www.havochvatten.se/download/18.2a9deb63158cebbd2b44f23f/1481199023412/stormusslor.pdf>

Länsstyrelsen i Norrbottens län, www.lansstyrelsen.se

Musselportalen. <https://www.musselportalen.se/>

Naturvårdsverkets databas, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>

SGU, <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-jordarter-norra-sverige-250-tusen.html>

Vatteninformationssystem Sverige VISS, www.viss.lansstyrelsen.se

Bilaga 1: Fynd av naturvårdsarter och värdeelement

Fynd av naturvårdsarter och värdeelement.

Koordinater anges i Sweref 99 TM.

N	E	Artfynd av naturvårdsarter eller värdeelement	Värde
7355213	847604	Sävsparv	NT
7355213	847604	Backsvala	NT
Inom inventeringsområdet		Limnisk strand-svämplan	

Trafikverket, Box 809. 971 25 Luleå. Besöksadress: Sundsbacken 2-4
Telefon: 0771-921 921, Texttelefon: 010-123 99 97

www.trafikverket.se